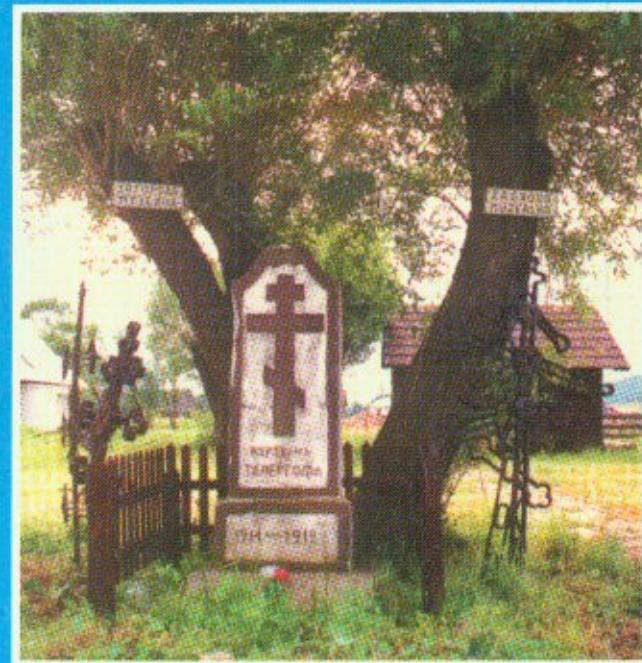

Загорода

Квартальник Музейного Товариства в Зиндранові

№ 3-4 (10-11) 1996 ISSN 1234-9364

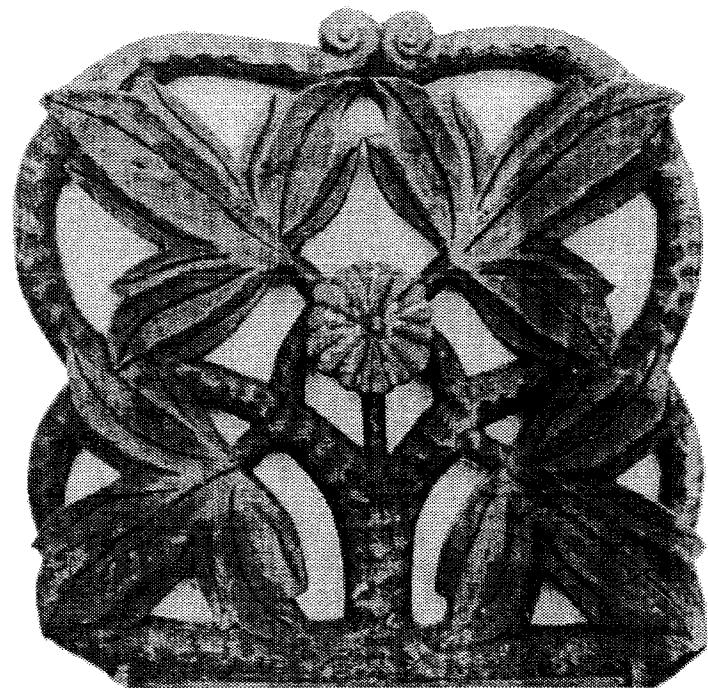

Kwartalnik Towarzystwa Muzealnego w Zyndranowej

Zahoroda

Загорода

ІСТОРІЯ І ПАМЯТКИ
ЛЕМКІВ В ПОЛЬЩІ

Zahoroda

KULTURA, HISTORIA I ZABYTKI
ŁEMKÓW W POLSCE

Шановны і Дорогы Читачи Загороды

Найперше барз перепрашаме за то, же квартальник в кус змінені формі достаєте в руки дос пізно по въданю остатніх номерів 8-9. Причины того сут ріжны, позвольте же не будеме ту той справы пояснювати.

Сами ся напевно додумуєте, же зміна обкладинки веде за собов інши зміни. Само перше мінят ся редакція „Загороды”. Квартальник буде друкуваний в Коросні, а не в Криниці і в звязку з тым не існує юж конто Редакції в Криниці. Натоміст позостає без змін конто в БС – Дукля з номером, як подаєме на передостатні сторінци. На тот номер просиме пересылати заплату за квартальник, поміч, дары на Музейне Товариство. Дописы, материялы, документы, знимки просиме пересылати на адрес музею – скансену в Зиндронові.

Можливе, же зайде потреба зміни наголовка „Загороды” – просиме о рады, внески і увагы на тот темат.

Прикро нам інформувати о змінах в Редакції і єдночасно прагнеме выразити узнання і подяку для теперішньої Редакції за труд вкладений в въдаваня 1 – 9 номерів „Загороды”. Віриме в зрозуміня і дальше співдіяння при редактуваню нашого квартальника.

Зближат ся Новий 1997 Рік і Святочний Час Рождества, Йордану. Милых Читачив „Загороды” Святочно – Новорічно красно здоровиме і жычиме якнайліпше в жытю особистім, родиннім, а также народнім – користнім для нашей так знищеної культуры. Не забывайме Лемковины – мы сей діти, сыны.

Редакция

Дороги Чытачи

Дороги Чытачи „Загороды” – Любителі лемківської культури, Приятелі і Симпатики нашого Музею в Зиндранові.

З нагоды Свят Рождества Христового і Нового Року приймите Сваточны і Новорочны поздоровління і найліпшы жычиня од Рады Музейного Товариства і од новой редакціі музейного кварталника.

Дуже лемків з Польщі и з заграниці, а такжे немало Прыйателів Поляків пыше до нас і звідує ся о новий номер „Загороды”, о Музей на гнес і о його далше існування. Нелегко на кождый лист одписати і окреме кождому пояснювати ситуацию „Загороды” і Музею. Спрібую в найновшім числі квартальника дати хоць коротку одповід і поясненя.

„Загороду” створено яко орган Музею Лемлівской Культуры в Зиндранові. До кінце 1995 року выдано 6 ноиерів кварталника (3-4 номер злучено в єден) майже суспільными силами Музейной Рады і гол. ред. В. Грабана. Зацікавленим коротко представлю, же з початку видання єдного числа „Загороды” коштувало близко 1,5 тис. н. зл. а тепер кошт виносит понад 2 тис. н. зл. бо вшитко дорозше. В 1995 р. досталисме поміч од :

1. Міністерства Культуры і Штуки (Бюро Народных Миншости) – 1 тис. н. зл.
2. Воєводы Короснянскаго – 1 тис. н. зл.
3. З продажи часопису і з дарів жичливых читачів близко – 2,5 тис. н. зл.

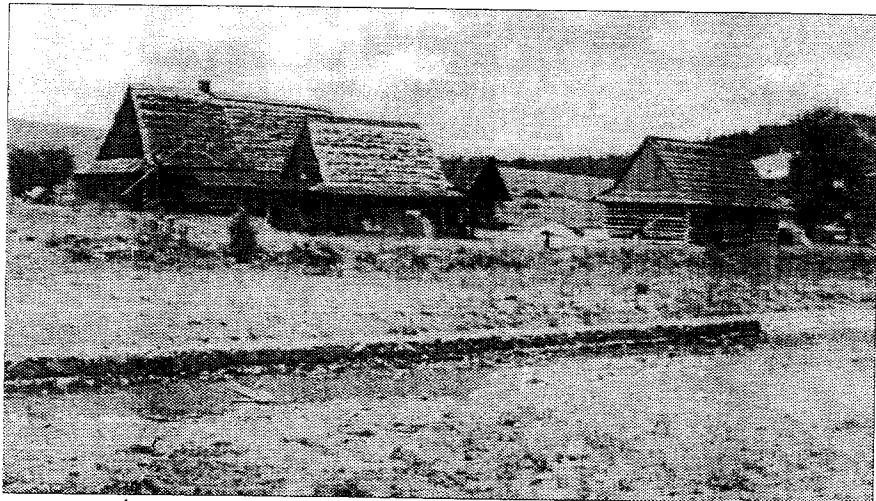
На рік 1996 Міністерство Культуры і Штуки прызнало поміч на выдаваня „Загороды” в високости 6 тис. н. зл. Радувализме ся, же часопис з помочю Міністерства буде міг виходити нормально і регулярні. На виданя злученого (8-9) числа кварталника выдано 2 тис. н. зл. Наступни числа Редакція затримала видавати з причин трудних до поясненя. Єдночасно гол. ред. В. Грабан поставив таки варунки, яких Товариство Розвитку Музею Лемківской Культуры в Зиндранові (орган створений в місце Ради Музейной) сполнити і приняти не могло. Длятого наступила зміна редактора і адресу редакції.

Знаме же кварталник „Загорода” то орган Товариства Розвитку Музею Лемківской Культуры в Зиндранові і ту будут

редагувани наступни числа. Отрумувализме од читачів листи з похвальними словами, але сут і критични уваги – выповіди між іншима, же за мало інформації о музею, його жытю, діяню і дальшой доли. За вшытки уваги (добри і критични) сердечно дякуєме. Просиме вшитких читачів о надсиланя до „Загороды” як найбівше матеріалів (статті), своїх уваг, внесків і жычинь на новий адрес:

Музей Лемківської Культури
в Зиндранові (Загорода)
Зиндранова
38-454 Тилява

Muzeum Kultury Łemkowskiej
w Zyndranowej (Zagroda)
Zyndranowa
38-454 Tylawa

Завдяки вашим внеском і увагом зробиме вшытко, жеби
квартальник был цикавший.

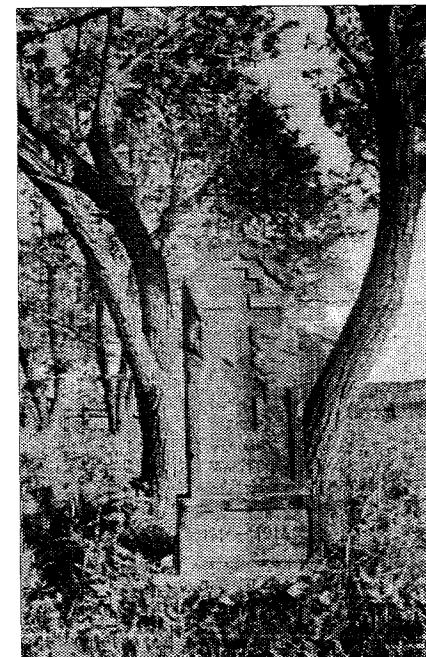
Прагну тепер одповісти тым чытачам, котры звідуют ся
о існування Музею, його жыття і дальший розвиток.

Можна ся хвалити, же за остатні рокы нова Рада Музею
перетворена на Статутне Товариство Розвитку Лемківської
Культури зробило так дуже, же Музей стався Скансеном. Хто
быв на 5-ім ювілейнім святі „Од Русаль До Яна” – 96 (або
оглядал Музей в остатнім часі) то може повісти і порівняти
што ся змінило в музейні загороді і в експозиціях внутрі.

Што юж зроблено і што плянує ся зробити в 1997 році і в
далшим часі?

Отже в скансені стоїт юж „новий” деревяний будинок на
взір давних будинків громадських. Буде в нім світлиця музей-
на, нова саля вистав, малый магазин но і на стріху місця
нічліжни на кілька осіб для музейних гостів.

Од сходу скансену державна інституція регуляції рік і
потоків на довгости 1 км. унормувала біг річки – поточків в
забезпеченю музейной загороды – будинків перед зливами в
часі дощів ці весняных розтопів снігів.

Добудувано нову возівню – місце на одному відкриту виставу
рільничого нарядя – од півночи при середнім будинку званім
„Конюшня” в якім міститься експозиція памяток воєнных. За-
кінчено одновління 3 – го найменшого будинку „курника і кут-
ців”. Упорядковано виставы сталы в середині в головні хыжы
з дополненьем выставы прекрасных пысанок (160 шт.) – дар-
уваних через Александру Гринчук – Полянскую з Вроцлавя а
родом з села Лабова к. Криниці.

З нагоды ювілеїв – 80 років I Войны Світової і 50 років II
Войны Світової одновлено выставы воєнных памяток о яких
не забыли „туристи” – злодіє, котры з 5 – го на 6 – го жовтня
1995 року вырвали двери і вкрали 12 цінніших експонатів.
Згадана крадеж наказує міцніше забечити двери, замки і ві-
кна з планом електро – сигнализациі і освітленя будинків в за-
городі. Закінчено нове огорожиня од дороги і сусіднього гос-
подарства, а план на решту огорожыня в 1997 році бо на тот
рік бракло фондів.

Якы сут планы на 1997 рік? – дос велики лем ці можливы
до сповніння без фінансів?

В 50 – ту річницю акції „Вісла” і вигнання Лемків з рідних Карпат плянує ся поставити хоц скромный памятник „Жертвам Явожна 1947 -1949” при памятнику з I Войни Світової „Жертвам Талергофа 1914 – 1918”.

Плянує ся поставити придорожну капличку в розі од півночи загороди при нові дорозі. Сут плани реконструкцій кузні циганської од полудня коло вітрака. Єст дуже інших плянів робіт о яких треба би ширше писати, а „Загорода” ма дос мало місця на велики дописи. То хоц кус о вшиткім. А головна трудність то одкаль взяти гроши на кошти розвитку, на добри заміри і пляни.

Рада товариства музеїного ищи бідна, бо одкаль ма взяти фінанси, якы з неба не впадут. А культуру нашу треба не лем ратувати, але одтворяти і розвивати што можливо.

Од 01.01.1996 року через 3 місяці часу музей был замкнений бо не было етату для єдного робітника до опроваджання. Од 01.04.1996 р. підписано умову – ужичиня з Музеем Окружним в Коросні, який згодив ся приділити 1 етат низкоплатний, або 2 працівњків по пів етату. Вколо той умови нежичливи „псеудо – діяче” створили пропагандови видумки же музей проданий для Музею в Коросні. До гнес декотри вірят в такы выдумки. Лем таки люде не звідуют ся хто і як оплачат податки, асекурасію, світло, ремонти, консервації і інши видалки. Високо ціниме морально – духову підтримку сусідних польских музеїв, а также з України і Словакії, з котрими нам рівняти ся не можна, але музейники жичливі доціняют наши труди. Дуже прихильности оказувала нам Фундація Дослідження Лемківщини зо Львова, окреме ей діяче : І. Красовський, Я. Солинко, Я. Швагла, П. Когут і інши. З нашої Рады Музеїной найбівше часу і труду посвятили : В. Грабан, Е. Дзядош, Ф. Кузяк, Ф. Гоч, Т. Дубец і інши. Лем до нелегкых музейных трудів то за мале чісло активу, хоц треба щиро дякувати тим што помагали і схотят дальше помагати. А помагали нам і власти почавши з долу од Гмінних в Дуклі, Уряду Воевідского в Коросні до Міністерства Культури і Штуки в Варшаві, головні в організуваню імпрез : „Од Русаль До Яна”, Лемківской Поетичной Осени і немало вистав.

Хоц так тяжко і трудно, то будме доброй надійї, бо музей єст і буде, і найвеце од нас самих залежит, як будеме му пома-

гати і о нього дбати. Думам, же за нами часы трудніши як гнес, лем николи не былизме так поділени як тепер. То не єдного з нас смутит і каже подумати што нас вяже, а што ділит.

В моім дописі прагну щиро подякувати од себе і од Ради Товариства вшитким жичливим симпатиком зацикавленим музеюм і охороном памяток нашої культури за жичливи листи і дарувани експонати для музею жертводавцям в краю і за границю. Просиме о збераня дальше вшиткого што ищи найдете з минулого житя Лемків, хто ищи што захоронил з одягу, нарядя, знимок ці інше.

В 1997 роци думаме тыж пошырити виставу різби, бо єст кус різби даруваной од наших славних різбряри зо Львова з Україны : А. Сухорского, С. Кищака і інших. Шкода, же нич ищи неє в музею нашого світовой слави артисти Г. Пецуха. Але вірити треба, же і його творчіст буде показана в нашим скансені. Бо на вшитко приде час.

Збераме і просиме зберати вшитко што было наше в житю минулім – памяткови фотографії, строї, нарядя і інши.

Сут заміри описати і видати матеріяли – документи з житя Лемків до вигнаня де сут і живут тепер в світі. А што буде можливо то поміщати в нашим квартальному музейнім. Отже красно просиме о поміч і вспівпрацю.

Заступник Голови Музеїного Товариства
Е.Дзядош

Wspólnym wysiłkiem

W pierwszych miesiącach 1996 roku sytuacja Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej stała się wręcz dramatyczna. Po wycofaniu się Urzędu Miasta i Gminy Dukli z finansowania placówki (chodziło głównie o zatrudnienie pracowników), w powodzie braku środków na działalność, Pan Teodor Gocz, w porozumieniu z radą Towarzystwa na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej zdecydował się na zamknięcie muzeum dla zwiedzających. Wywołało to bardzo negatywne opinie w środowisku łemkowskim i w całej Polsce. Sprawą zajęły się środki masowego przekazu, trafiła ona do Ministerstwa Kultury i Sztuki, wojewody krośnieńskiego, parlamentarzystów.

I wówczas z ofertą udzielenia pomocy pojawiło się Muzeum Okręgowe w Krośnie, gotowe przejąć zyndranowski skansen i utworzyć w nim własnym oddział etnograficzny. Nie było to jednak proste. Właściciel placówki w Zyndranowej i działacze łemkowscy nie chcieli się pozbywać zabytkowych obiektów a bolesne doświadczenia minionych lat stanowiły ostrzeżenie, iż oddanie skansenu w ręce państwa może w przyszłości oznaczać jego upadek.

Po długich rozważaniach i negocjacjach przyjęto formułę zadowalającą obie strony. Podpisano umowę użyczenia obiektów i gruntu Muzeum Okręgowemu na czas nieokreślony. Obwarowano ją licznymi zastrzeżeniami, dającymi gwarancje bezpieczeństwa samemu skansenowi, a także Muzeum Okręgowemu.

Umowa weszła w życie 1 kwietnia 1996 roku. Na tej podstawie Muzeum Okręgowe zatrudniło w skansenie dwóch pracowników na 1/2 etatu i przeznaczyło środki na rozwój placówki. Współpraca, mimo wątpliwości malkontentów od początku układała się pomyślnie. Jej efekty są widoczne.

W ciągu mijającego roku wykonano w Zyndranowej szereg prac m.in. zbudowano z dwóch stron skansenu ogrodzenie, wykończono budynek świetlicy wiejskiej, zabezpieczono środkami chemicznymi większość eksponatów z drewna. Wydany został, z pomocą MKiS barwny folder o muzeum w Zyndranowej oraz dwa zestawy widokówek. Muzeum Okręgowe udzieliło pomocy organizacyjnej w przeprowadzeniu imprezy „Od Rusal do Jana”.

To, oczywiście, dopiero początek. Plany rozwoju skansenu są ambitne, ale i realistyczne. W 1997 roku powstaną nowe obiekty, zamierza się zorganizować plener rzeźbiarski, z rozmachem przeprowadzić święto kultury i tradycji „Od Rusal do Jana”. Dokończona zostanie budowa ogrodzenia, konserwacji będą poddawane eksponaty i obiekty. Przewidywany jest rozwój muzealnej pasieki.

Wzajemne zrozumienie, poszanowanie kultury mniejszości narodowej, zaufanie i harmonijna współpraca stwarzają niepowtarzalną szansę na ostateczne pogrzebanie uprzedzeń, konfliktów i antagonizmów. Z myślą o losie wspólnego dziedzictwa wielonarodowej kultury pogranicza.

Artur Bata
dyrektor

Muzeum Okręgowego
w Krośnie

Pідний Край

Лемковино рідний краю
Зелены Карпаты
Ой як тяжко мені было
О вас забывать

Бо там мене маленького
Мама годувала
І до спаня люляй сину
Красненько співала

Там я виріс на свободі
Як птах сивокрилый
Потоки верхи і дебрі
То все край мі милый

Там річеньки плывут бистро
Чистая в них вода
Ди поглянеш то пречудна
Карпатска природа

А в сребряных лугах сонця
Видніют Бескіды
Сотки років мы там жили
І наши прадіди

Лемковино ты богата
В минералы лікы
Пережили мы там в біді
Через довгы вікы

А днес і там перестали
Люде в біді жити
Бо не треба за зарібком
На чужину ити

Лемковино рідний краю
Я тя не забуду
Вспомну я вас рідны горы
Ди лем жити буду

M. Буряк

Пісня

А ти дячку учени

А ти дячки учени
на всі школи цвічени
Повіч же нам хто єден
Єден єст Ісус Крест
Щто над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

А ти дячку учени
На всі школи цвічени
Повіч же нам хто єст два
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Щто над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне (2)

А ти дячку учени
На всі школи цвічени
Повіч же нам хто єст три
Три сут патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Щто над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

А ти дячку учени
На всі школи цвічени
Повіч же нам што штирі
Штирі листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Щто над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

А ти дячку учени
На всі шкови цвічени
Повіч же нам што єст пят
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

А ти дячку учени
На всі шкови цвічени
Повіч же нам што єст шіст
Шіст рай лелії
Пред Той Панни Марії
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне (2)

А ти дячку учени
На всі шкови цвічени
повіч же нам што єст сім
Сім світ згоріво
До небеса плававо
Шіст рай лелії
Пред Той Панни Марії
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне (2)

А ти дячку учени
На всі шкови цвічени
Повіч же нам што вісем
Вісем дзвонів дзвониво
Сім світ згоріво
До небеса плававо
Шіст рай лелії
Пред Той Панни Марії
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

Ісус Пантократор. Ікона в церкви в Кункові.
Фото: П. Стефановський

А ти дячку учени
На всі школи цвічени
Повіч же нам што девят
Девят дяків співаво
Вісем дзвонів дзвониво
Сім світ згоріво
До небеса плававо
Шіст рай лелиї
Пред Той Панни Марії
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

А ти дячку учени
На всі школи цвічени
Повіч же нам што десят
Десят ксендзи святиво
Девят дяків співаво
Вісем дзвонів дзвониво
Сім світ згоріво
До небеса плававо
Шіст рай лелиї
Пред Той Панни Марії
Пят ран претерпів
За нас всіх грішних
Штири листи ангелисти
Три сут Патрияци
Два сут Божи свяци
Єден єст Ісус Крест
Што над нами Кральом єст (2)
Кралю, Кралю Кралюнє
В той небеской коруне. (2)

Пісня написана бесідом села Поляни – Крампна дnia 20. 09. 1996 р. од
Параски Зарослинської з Пирдзів.

ЛЕМКІВСКА ПОЕТЫЧНА ОСІН '96

Жыття Лемків в повоенний Польщы, ци тій 44-літній „старий”, ци тій – уж 7-літній – новій позначене смугом народных пережывань, юношескими басамунки смутку, болю. Фіялковой басамунки, бо інчокольоровы коярят ся радше з радістю, з весільном, з безжурним молодым жытъм, а радости было в нас в реченым часі як на лікарство. Сонечко справедливости, правдивої демократії не хтіло і дале не барз хце съвітити нам так, як съвітит правдиве Сонце – для вішуків єднако, як писал ішы в IX століттю просвітитель Славян, Святій Кірил. Над нами лем хмары „вітер” жене. В таким запотуреным жытю нич лем... хватити за перо, писати.

Так, то парадокс, прикий жарт жыття, але обставины до писания, твориня, доправды мame. І писменників, передовшытким, вродило ся нам, а радше – вродили речены обставины, дуже. Дуже як на туту жменьку народа, котрий на антиподах съвіта і культур в меньший ци більший мірі обстал ся собом.

IV Лемківска Поетычна Осін зачала ся 28 вересня в Вільхівці. Дополнила она там імпрезу організувану цинклічні че-рез Towarzystwo Karpackie (Товарыство Карпацкіе) п.н. „Rozwroty do tradycji”. Ту треба надмінити – о тым ся в наших выданях мало писало – што в Вільхівці є невеликій, але барз гардій, за смаком зорганізований дім-музей п. Тадеуша Келбасіньского, Поляка – пасионата лемківской культуры. Знам же серед Лемків кождий Поляк, барз заангажувано інтересуючий ся нашом культуром, постеріганий є часто з мішаными одчутями. Та в тым припадку не глядал бым ниякіх підтекстів, а радше потавил Тадеуша Келбасіньского як примір. Примир человека великого серця, без решты і автентичні одданого ратуванию нашой окаліченой культуры, человека нештоденной інтелігенції, і ішы барже рідкой скромности. Жычыл бым хоц што тисячному Лемкови мати таку бібліотеку лемкіанів, в таким самим вымірі жычыл бым бесідувати і писати по лемківки так – як потрафит Тадеуш Келбасінські.

По стрічы в його тихим, притульным кутику забрала ся реченоого для перед шыршом публиком в Народным Домі – як інформує коротко „Biuletyn Towarzystwa Karpackiego” (Październik 1996) – „grupa poetów lemkowski z Polski i Słowacji przywiezione do Olchowca przez pana Teodora Gocza. Poeci prezentowali

swoje utwory, opowiadali o sobie, a także recytowali wiersze o Lemkowszczyźnie innych autorów". Од себе не годен єм додати вельо більше, бо не міг єм быти на стрічы в Вільхівці. Был єм зато другого дня Лемківской Поетычной Осени в Горлицях.

Того недільного пополудня зобразило ся в Рускій Бурсі дост шувні люди. Дост шувні, як на нашы обставины, наше і не лем наше заінтересуваня поезийном, літературом во вшыткых ей одмінах. Давно минул час чытален Качковского, де збирали ся наши дідове і з великым заінтересуваньом слухали писаного слова. За нашем народном трагедијом, за нашем духовом руіном, настал при тім час што найменьше диваний. Компьютерова доба зазначає ся уж і в нашым суспільстві, виперат гуманістів, жene на штырі вітры поетычне слово. Зато шистдесят-сімдесят люді охочих до слухання поезії належать уважати за публику задоволяючу, публику што до якої обовязком творців є принести од серця щыре, ободрююче слово, і... не казати на ся ждати...

Не зnam чом ся так приняло, же всякого роду артисты в добрым тоні мають кед загріют (позлостят!) публику звлікаюм вказана свойой непересічной особовности. Кед до артистів мож причислити і писменників, треба признати же штуку роз-

буджуваня пристрасти опанували цілком добрі. І в Рускій Бурсі треба было притримати охочих до слухання такої піл години. Лем же – на тот раз – напрavду не з причини гордости поетів, а іх солідарності. Ждали на своїх братів по пері, хтіли ся вказати в можливі найчисленнішым кругу. Што ж треба было вийти до люді тому хто был. А было нас і так шувні. На бурсівські скромні сцені засіли (зачну од правой страны): Павел Стефановский, Юрко Харитун зо Словакії, Андрій Копча, Олена Дуць, Ярослав Зволінський, Адам Барна і пишучий тоты рядки (на просьбу редакції „Загроды“) Петро Мурянка.

Привітал нас, як і запрошеных гости та вшыткых привіальных п. Євген Дзядош – заступник Голови Стоваришия на Річ Розвитку Музею Лемківской Культуры в Зындроніві, головного організатора Лемківской Поетычной Осени. Привітал нас, вшыткых зображеных, барз гарді, хоч – што мі, думам, выбачыт – не потрафлю повторити його слів. Думал єм в тым часі о своїй ролі – як повести туго стрічу, кед мя уж попрошено і кед єм з охотом не одмовил. Люблю вести такы стрічи, може зато же єм малий – а товды мя ліпше видно. По друге, стрічи з поетами вести дост легко. Не треба дуже бесідувати, бо хто як хто, але писменники сами повинни сой з тым радити. І радили сой знамениті. Першу о то попросили мы Олену Дуць, адже была серед нас єдином паньом.

Не заходить потреба представляти ю широко. Сама повідат же творчіст поетычна є серед ей трохності і діяльності радше другопляновом. Та правда, чого уж не мож повісти о самій поезії, занимаючий в нашій сучасній літературі барз видне місце. Та не буду ся ширше занимал омовлінью презентованой, як Оленом, так інчима авторами, трохності. Інакше виджу того короткє слово. Што до Олени Дуць – шаную, ціню ей консеквенцию, одданіст нашій справі. Єст всяди там, де быти повинна, і коли быти може. Колиси вільна, сама, днес бере за ручку єдину літину, на руки другу... і іде. Не звертат увагы на такы марности, як невеликій престіж імпрезы. Не вынойт ся – хоц в нашым малым, съвітку мала бы до того полное право, – але і никому ся без потребы не кланят. А попросиш ю о дашто, завсе є готова помочы, дорадити, написати. Дякую ій за то. Думам же не я єдем повинен выповісти того короткє слово.

Юрко Харитун загостил до нас зо свого Кежмарку на Спишу уж другіраз. І лем чекати го каждой Осени, бо де ся появит, сьвіт здає ся весільщым. Уж в натурі має радіст жыття, хоць в творчости – попри фрашковых стишках – сігат і до прекрасной лірикы, до мысли котры годны выклікати і вызыкуют найглубшы духовы пережытка.

Його творчіст, як і творчіст інчых Русинів зза Бескіда є в нас мало знана. І тогу прогалину треба якнайскроше выполнити.

Адам Барна, як творець, брал участ в Осени першыраз. Писати, а радш публикувати писане зачал в свой осени жыття. За пару років, котры меньше-більше покрывают ся з діяльністю в Стваришишю Лемків, опубликувал девят позицый, а серед них *Кавальчык тернистой історії села Чорне на Лемковині, 1870-1970*. Хто тогу „кавальчыка” в руках іщи не мал, не може і знати же то обшырна, выжже 200-страницовая, незмірні цінна книжка.

Польскій писменник **Зенон Косідовскі**, повіл о собі десі-
колиси што його книжкы загальні уважат ся за популярно-
науковы, але він сам має ся і за писменника. Не было то з
певністю самохвальство і, ач не вшытки Косідовскыма можем
быти, акуратні тата паралеля барз мі пасує. Віриме же Пан
Адам, чловек рідко стрічаной скромности, тихости (тихости –
окрем прекрасного голосу, котрий оддае уж парудаецца років
нашай Церкви), дале щыро помагал нам буде нести народний
тягар на своіх, хоць і змученых уж жытъем, плечах.

Павел Стефановскій дал ся нагварити на Осін першыраз.
І хоць школа – же першыраз, добрі – же инарешті. Бо преці його
писане слово не од днес і не од вчера помогают нам оставати
Лемками. Припомнам сой свою, тіж уж дост далеку, мол-
одіст. Іщи перед тридцетъома роками рецитувал ём людам
при всяких нагодах його славний верш „Ци помнеш Лемку”.
І його „І слезу-м отер”, чытал драму „Любов неволю ламе”.
Неєдна лемківска слеза впада в тамтых тяжкых рочках на
весільне пристерало – як повідат Семан Мадзелян. Ту, на Осе-
ни, сам Автор ззвідал ся нас – ци помнеш, Лемку? А же до
сцены тіж уж мал нагоду і час привыкнути, – было то акуратні
тото, на што слухач жде!

Ярослав Зволінскій – то сталий, вірний участник Осени.
А дорогу до ней має преці найдальшу з нас вышытках, бо: де

Крениця, де Кежмарок, а де – Кошалін. Та видно не вшытки
далекіст, ци близкіст міряют кільометрами. Ярославови Зво-
лінському, подібні як і Адамови Барні, осін жыття принесла барз
богаты плоды. Остатньо мало не што рока всказує ся даяка
його книжа, а найліпшой дале остас – на мою думку – *Лем-
ківска рапсодія*. І хоць писана по польскы – подібні, як остатня,
Łemkowie w obronie własnej – має преці, а редшее зато, шырший
круг чытачів. І такій є, думам, замір Автора: повідати о на-
шым „я” і о кривді нашого „я” передовшыткым тым, хто кри-
виду задал.

Андрій Копча не выдал іщи ани єдной свойой книжкы,
але ци через то мож разуміти же меньше діє, творит? Ні, абсо-
лютні – ні, стократно – ні! Мож лем повісти же нич не робит
жебы выдати створене. А преці має што выдавати. Ци не
памятате той Ватры в Бортнім, на котрий од передпілночы до
четвертой рано, при рідко стрічаній в наших горах зимници,
сідили мы і з отвореныма од захоплініа гамбами обзерали його
Одтяте коріння? Потім написал і поставил на сцені *На чужы-
ни*, пак пришол час на *Остатнюю годину*. Андрій Копча то наш
найвыдатнійший драматург, не лем в односіню до сучасности

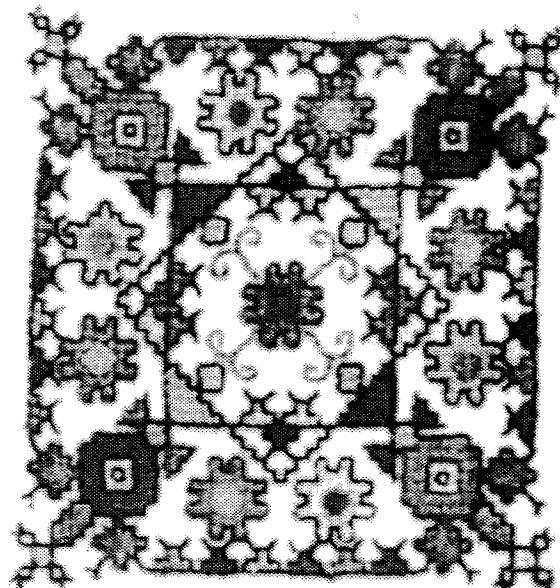
і..найбарже драматичну має ситуацію, коли ходит о творчий час. Розпятий меджє Лігницьом, Пряшовом і Варшавом (і Горлицями, на коротько завсе найде пят минут медже п'ятьма мінутами) заєдно в дорозі – як Лермонтовські тучки небесные, вечные странники. На Осени приближыл нам сценарний до фільму о нашим ексодусі 1947 рока.

Пак випадало виступити і мі. Поділив єм ся зо слухаючима своїма піснями, великим пасиной моїх остатній років. Заспівал єм бодай три, з понад п'ятдесяткою якы-м написал, і якы хтіл бым видати п.н. *Пісні і съпіванки Петра Мурянки*. Потім...

Потім дали мы парунадцет минут одыхнути од поезні і... казали слухати і обезерати *Сон Білого Хорвата* в виконаню діточної театральної групи з Крениці і Горлиц. Та о тым уж не мі писати.

Дякувал нам за виступ, поетам за красне слово, господарям дому сего за тепле приняття Федор Гоч. До наступной Лемківской Творчной Осені – бо так ся має звати – оставайте здрави з Богом!

Петро Мурянка

З народньої мудrosti

1. Сытый голодному не вірит.
2. Ліпше не обіцяти як слова не дотримати.
3. Підлый підлого скоро познат.
4. Неправдов правду побесья, лем то на корыст не виходит.
5. Не человек володіє золотом, лем золото человеком.
6. Найлегше оген заняті чужими руками, загасити можна лем своїма.
7. В розкошах люде веце ся поневіряют, як в нужді.
8. Розумом богатства не найдеш, а через богаство розум николи.
9. Лінивый два раз ходит, а скупый два раз платит.
10. Ди тя не просят най тя чорти не носят.
11. Розумом осягнеш бівшє як силов.

M. Г.

На Богородице Выведене

Богородице Выведене до Свят і зимы приведене

На Спаса

Спас грушкы тряс, а мы возме мішки подме на орішки.

На Андрея

Каждый сідив дома. Як бы ся стало дашто злого, то вину складали на того, кто іх одвидів – на Андрея.

Андрію, Андрію конопельки сю. Дай мі Боже знати з ким іх буду брати.

ДО ВЫГНАНЫХ

Лемкы, як птахи розогнаны
не вернут до своїх гнізд,
не найдут пісні, котора веде
в зелену обруч гір,

А ту - верх кождий кличе
отвертим крылом ліса,
несе ся пісня прадідная,
дзвонит серце в водопаді скал.

Межды сходами в небо ведут,
идеш до горы за кроком крок,
ты, на тых верхах, нич не треба,
отверят руки - Лемків Бог.

Вы не вернете до той землі,
так в пісковиці сорок літ
блудите - птахи темны,
и мряком вкроє вас там сьвіт.

Ту в горах, на вшытых верхах,
чело высоко держыт чест,
сонце огріват серце скорше,
и з ночы - встає новый ден.

На небі ззвізды
море ззвізд
ясьніє віз
дуркочут колеса
тырмлят слова выгнаных
сорок сім.

Władysław Graban

1945 РІК

Пам'яті лемків-земляків
Війна пішла на Захід,
Вони пішли на Схід.
І вибирати довелося їм тоді
поміж-
життям і смертю!
І вибрали - життя.

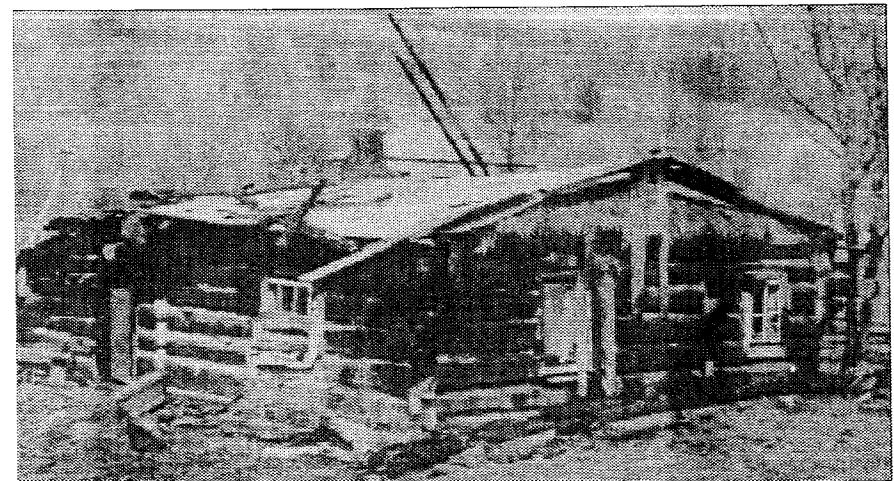
І котилиця вози,
торохтили колеса,
човгали ноги
скровавлену землю свою.
Не озирались
на рідні гори
не дивились
на згорені хати -
ішли по дорозі німій,
а хто й озирався -
нічого не бачив,
крім сліз...

І вибігла на гору
Мати-Лемківщина-
скорботна уся і чорна,
впала, навколішки,
руки здійняла
до неба, а чи до Бога,
і затужила, заквилила враз:
- Ой, куди ж ви, куди,
ді-і-іточки?...
(І сльози хлінули в Сян.)
- Ой, куди ж ви, куди,
ридне-енькі?...
(І впала на землю зомліла).

А вони оніміло ішли,
і души свої несли
осиротілі...

Бо вибирати довелося
їм тоді поміж-
життям і смертю -
і вибрали - Життя,
пішли на Схід
до рідних братів -
українців!

Володимир Барна

KALENDARZ SKRÓCONY NA 1997 ROK

STYCZEŃ

P	6	13	20	27
W	7	14	21	28
Ś	1	8	15	22
C	2	9	16	23
P	3	10	17	24
S	4	11	18	25
N	5	12	19	26

LUTY

3	10	17	24
4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

MARZEC

3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	
2	9	16	23	30

KWIETIEN

P	7	14	21	28
W	1	8	15	22
Ś	2	9	16	23
C	3	10	17	24
P	4	11	18	25
S	5	12	19	26
N	6	13	20	27

MAJ

5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23
3	10	17	24
4	11	18	25

CZERWIEC

2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29

LIPIEC

P	7	14	21	28
W	1	8	15	22
Ś	2	9	16	23
C	3	10	17	24
P	4	11	18	25
S	5	12	19	26
N	6	13	20	27

SIERPIEŃ

4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23
3	10	17	24

WRZESIEŃ

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

PAŹDZIERNIK

P	6	13	20	27
W	7	14	21	28
Ś	1	8	15	22
C	2	9	16	23
P	3	10	17	24
S	4	11	18	25
N	5	12	19	26

LISTOPAD

3	10	17	24
4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

GRUDZIEŃ

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

Nowy styl

СКОРОЧЕНИЙ КАЛЕНДАР НА 1997 РІК

СІЧЕНЬ

Пн	6	13	20	27
Вт	7	14	21	28
Ср	1	8	15	22
Чт	2	9	16	23
Пт	3	10	17	24
Сб	4	11	18	25
Нд	5	12	19	26

ЛЮТИЙ

3	10	17	24
4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

МАРЕЦЬ

3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30

КВІТЕНЬ

Пн	7	14	21	28
Вт	1	8	15	22
Ср	2	9	16	23
Чт	3	10	17	24
Пт	4	11	18	25
Сб	5	12	19	26
Нд	6	13	20	27

МАЙ

5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

ЧЕРВЕЦЬ

2	9	16	23	30
3	10	17	24	29
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29

ЛІПЕЦЬ

4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

СЕРПЕНЬ

4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23

ВЕРЕСЕНЬ

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

ЖОЛТЕН

Павло Стефановський

Єпіскоп Адам

(До ювілею 70-ліття)

30 січня 1983р. протоєрей Олександр Лубец став єпіскопом о імені Адам. 30 жовтня 1983 р. Єпіскоп Адам, очолив православну Перемисько- Новосанчівську єпархію.

Єпіскоп Адам народився 14 серпня 1926 р. в лемківському селі Фльорника. Його родичами були Марія і Василь. Нянько Олександра в 1942 р. був арештований гестапом і згинув в Освенцімському концтаборі. Мама померла в 1955 р. (по виселеню) на західних землях Польщі. 30-літній Олександр вибрал собі остаточну дорогу життя і праці - постановив стати священиком. В 1956 р. позпочав nauку в Варшавській духовній семінарії і закінчив успішно студія в Православній секції Християнської теологічної академії (ХАТ). Так мгр Олександр Дубец став священиком. В короткому часі, бо вже в 1996 р. о. Олександра призначено деканом в Сяноці. Відомо, нелегким шляхом йшов о. Олександр на зруйнованій матеріально і духовно Лемківщині. Величезний, незломний, чесний труд на ниві відродження і творення сучасної Православної Церкви на Лемковині, довів Його в єпіскопи.

Бувало, думаю, що Владика Адам був між присловівим молотом і ковадлом у звязку зі складаною ситуацією в релігійному житті лемків. Післявоєнний драмат лемків і Лемківщини - виселення на схід і захід, торкається на лемківського аспекту їх життя, але також економічного і культурного. Так в Україні, як і в Польщі росіянсько лемків в кількох областях, воєвідствах під наглядом безпеки. То привело до великих психо-фізичних змін у лемків в обох вище згаданих країнах. Насильство зроблене не лемках до съвогодні видочне, як негативне явище. Проблема релігійного життя несе на собі пятно тамтих часів - дискримінації національної, релігійної, не виключаючи економічних обмежень і кривд, безвзглядного застосованих Польщею до нашого народу в наслідок акції „Вісла”

Видочне є і дуже складне ще питання інспірованого порівняння лемків на релігійному тлі- православно- грекокатоліцькому. Досі не віддано вповні наших церковних маєтків. Як це питання бачив і бачить Владика Адам, як лемко? Чи сняться Йому сни про Едність Лемковини, в широкому значенні цього

слов? Чи бачит Він загальне доборо лемків понад релігійними поділами, як Єпіскоп? Прошу проbacити, що ставляю це питання в ювілей 70-діття Владики, але обходити його мовчанням, було б негідне дорого лемка.

Знаємо, немає простої дороги у складних питаннях. Тоді не біймося скрутних доріг до правди й щастя нашого народу. А не дай Боже, щоб ми спільній язик затратили?, цей зrozумілій для всіх лемків!

ДАЙ БОЖЕ

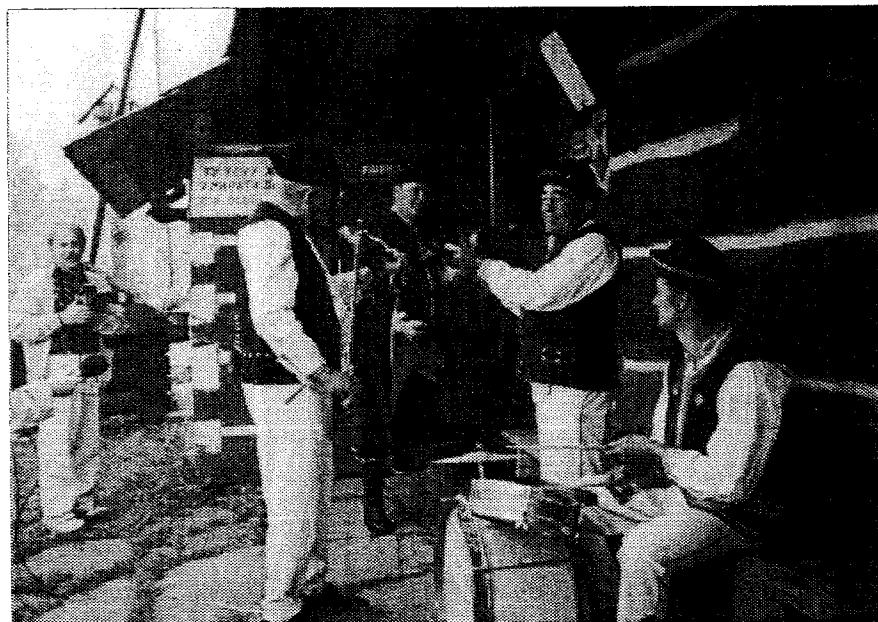
В той трудний час
у складних питаннях
немає простої дороги
до щастя
і миру
але є вимоги
віриш
чи не віриш
шукай тої дороги
не благо
рідного народу
Згода
чи незгода
Я кажу
згода
мусить бути
серед нас
в той трудний час
То клятва
наших предків
і віків
все для лемків
бо нам
хіхто не поможе
Мицій Боже
дай сили Адамові
і всім лемкам
Дай Боже
(13.03.1996)

Павло Стефановський -
Єпіскопу Адаму -

5-те ЮВІЛЕЙНЕ РУСАЛЯ

Што в Зинранові о нас пишут

На шторічне, а сего року пяте - ювілейне Русаля в Зинранові ідут Лемки не лем з цілої Польщі, але і з різних країн: тоді, що ту ся родили, і рожени далеко од рідної землі, але мають серце і душу лемківську. Ідуть на рідну землю вклонитися гробам предків, намилуватися красотом Карпатських гір, напитися криштальної води, помолитися, припомнити наши традиції, одчути велич нашої культури, бесіди, поспівати і повеселитися з братами, що тут жують.

Зо Львова на Русаля до Зинранови виїхали активіст „Фундаций Доспілженя „Лемківщини“ у складі: Андрій Тявпаш - президент фірми „Світоч“, Василь Тявпаш- інженер, Юрій Тявпаш - кандидат наук, Ярослав Швягла - голова Фундаций, Андрій Сухорський - різьбяр, заслужений діяч культури, Дмитро Солинко - маляр, заслужений діяч культури, Анатолій

Петришак - голова церківного комітету, Ярослав Дуда - народний діяч, Ірина Чертік - гід-перекладач та Петро Когут - заслужений працівник культури України.

На обід делегація юж була в Съяноку, де нас тепло привімав Архієпископ Адам. А потім подалися в рідні сторони през Риманів і Дуклю. Ту ідеме кус повільніше і серце сильніше б'єся, отчувам тепло рідної землі, милюмося красою рідних гір. Минаме знаны нам села, де живе кус Лемків, а решта - Поляків, а і цілком пусті зароснені лісом і терном.

От і Святкова. Ту народилися Андрій і Василь Тявпаші. Де была іх хижа, - гнеска лука, зароснена травом. В селі живут кількандцят родин Поляків і лем дві лемківски. Під грушком, де была хижа робиме гостину. Привітав нас пришли старий Лемко, який повернув з вигнання і молодий, ту роджений. Барз мило вспомінаме нашу минувшину, тих, корої ту жили і юж не живут, і тих, що вирости на вигнаню, і тих, що народилися ту. А кед заспівали „Горы наши, карпати, никто не зна кельно ви в нас вартате“, то не едному потекли слези от радости встрічи і болю за пережиту Лемками трагедію.

Тепло жегнамеся і дале - в дорогу до Жидівського, де народився Дмитро Солинко. Ту ани одної хижы, вшытко заросло лісом і терном. Де стояла хижа, лем кус фундаменту оставо.

От студні - маленьке озерце, а яблоні та груші одичіли, родят маленькі овочі, які звали „псирками”. Банує за Лемками земля і природа. Зас по пугарiku і лемківська пісня на повни груди, нех чує земля і природа, же ми живємо і памятаме, откале наш рід.

Вечеріє і час вертати. Минаме Тильову і ми юж в Зиндронові. По братськи витат нас газда Федір Гоч з женом, брат з Канады Ваньо і прибулі гости. Коло хижы Гоча автобусы, десятки авт, палаток, што свідчить, же гостей юж моц. По теплій розмові ідеме на ніч до Тильови на спортивну базу одпочинку. Рано 29-ого зас в дорогу, тим разом на Кросно през Ванівку до Коростенки, де народився Іван Русенко і мати Ірини Чертік, яка перший раз увиділа рідне село матери, хижу, де народилася. На памятку зробила фото.

Але час вертати, бо по обіді - одкритя свята. Федір Гоч тепло привітав і открыл вступним словом Наукову конференцію творців Лемківської культури з Польщі, України, Словаччини і Канади. Виступаючи висвітлили і науково обґрунтовали гнешний стан культури Лемків в своїх країнах і регіонах і накреслили плян спільного діяння на будучніст. Конференцію привітав директор циганського музею в Тарнові (единого в Польщі) і подякував Федору Гочу за пошану до циганської культури в музею, бо до війни в Зиндронові тіж жили цигане, яких знищили фашисти.

По конференції открыто в двох селах одновленої лемківської хижы барз цікаву виставку лемківського мелярства і різьби Лемків з Польщі, України і Словаччини. Присутні поклали квіти до памятника жертвам Талергофа, Освенціма і Явожна, та до монумента видатних творців Лемківських Хиляка і Русенка.

Вечером на поляні коло школи пастухи, як даколи, запалили огниско - ватру. Веселила присутніх циганска капела зо Словакії „Лемко-Рома”, читали верши, повідали гумор, жарти і так до пізної ночі.

В неділю, 30-го, урочиста Служба Божа, а потім - молебен на цмонтері за померлих.

По обіді урочисте привітання представників властей і гостей, а потім - чудовий концерт Лемківської пісні у виконані художніх колективів Польщі, України і Словаччини.

П'яте ювілейне „Русаля” в Зиндронові закінчилося спільним прийомом влади і гостей. Незважаючи на мінливу погоду, свято було урочистим і радосним для кожного Лемка.

За минувший рік стараньем Федора Гоча, Раду музею та сприяння властей в музею зашли великі зміни: збудовані нові об'єкти, придбано експонати, упорядкована ріка, школа передана музею під готель для гостей музею, за що справедливо піднесено музей до рангу скансену.

Найважча заслуга в організації Музею, а гнеска юж Скансену Культури Лемків в Зиндронові належить Федору Гочу і лемківським діячам, корінні співпрацюють над збереженням і розвитком культури свого народу.

З жалем лишали ми рідні гори, але і з надією, же за рік будеме ту зас.

Петро Лем.

Повідомляють Лемкы з Гожова

Тогорічне 4-те спіткання з Лемківським Культуром було бодай найліпше по трьох попередніх. Так оціняют учасники спіткання, яке було тыж найдовше - ок. 4 годин.

В перші частині виступили получены польські хори зо Стшелець Краєнських, в сумі кілька десятів членів збраних колективів, з дос добрыма аранжуваннями наших співанок, хоцьбы „Дунаю - Дунаю”.

Потім виступила „Черемшина” з Черемхы, котра в роді оркестри „Св. Николая” з Любліна співала і грава пісні спільні для східних славян, як „Несе Галя воду”, „Чом ти не прийшов”, але тыж і специальні лемківські.

Співала „Лемковина” зо Стобна коло Пілы. Творит єй пят жінок, котри сут родом з Нової Веси криницького округу.

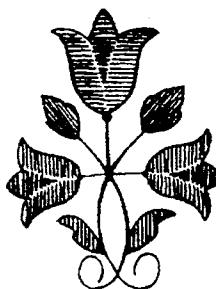
Потім быв ищи дитячий потічок ведений паном Хойняком з Громадкви. Была тыж Агнешка Коробчак з Вроцлавя, котра співат поезію Мурянки і Грабана до своєї музики.

Дальше наша „Хвилина”, котра перше товаришила обом хорам, а тепер виступила з джезовим музиком зо Щеціна Марком Козаком (саксофон). На мі погляд було того барз добре.

Першу частину закінчила єдним танцем і єдном піснью „Кычера”. По перерві була юж лем „Кычера” зо своїм капельом. Хто тово видів перший раз то барз му ся сподабало.

На конец зостала рефлексия, як зробити за рік не гіршу пяту імпрезу; што нового додати, жебы була цікавша. Одчи-тано тыж жычливу телеграму од Рады Музейного Товариства зо Зындрановы.

З поздоровлином
Славко Молодчак

Кус о Полянах тих при Крампні и о Ивані Брашку

На фотографії: Иван Брашко, село Остмане, 1994

Перед парома роками припадково достализме невелику польську книжку о 153 сторонах під назвом „Od Komańczy do Krempnej” видану през ОМ РТТК Warszawa 1987 г., котру зме ціву з великим зацікавленьем и увагом перевчитали, бо опис той книжки то історя тутейших сторін лемківських. На сторонах 82, 83, 84 і 85 той книжки єст опис о наших Полянах, а на стороні 83 єст написане: „W sąsiedztwie Polan leżała nieduża polska osada Huta Polańska, z którą polańscy gospodarze żyli w zgodzie do czasu drugiej wojny. Podczas okupacji rozpoczęły się wypady na Hutę. Ich wynikiem było spalenie kilku polskich zagród”.

То дорогий читачу, як будеш даколи дашто о тім чув або сам тоту книжку читав, то не вірь тому, бо то єст неправдаю Ми обое писателі того опису Танька і Гриц Бованко, хоц зме неродовити Полянчане, але зме о ті ту бесідували з родовитима Полянчанами: Федором Бугльом, Иваном Скородинським, Анном Буряк и другими полянськими лемками, котри повідали, же николинич такого не биво, же то лем чиisa несвітна робота, ажеби шмарити нанич невидних полянських газдів комуси хибаль потрібну неправду.

И як то вірити такому описови, де повидно ся писати лем правду, а як видиме то чогоси ся пише велику неправду. Ци заміст той неправди не ліпше би биво написати правду, же полянськи лемки воювали в рядах Войска Польського о вільну Польщу и в тім воюваню гинули, зоставали ранни и доставали ся до неволі, де часто тратили на завше своє здоровля.

Медже нима тиж бив Иван Брашко, котрий в серпню 1939 р. зостав змобілізувани яко резервіста Войска Польського в котрім воював в кампанії вересньові протів німців и в поблизу Тарнополя достав ся до неволі радянської, в котрі пережив барз тяжки часи.

Там зас зостав змобілізувани до так званої Польської Армії Західної Андерса, в котрі брав удів в боях в Африці и в Европі и медже тим тиж під Монте Касино. За надставляння своїх груди під ворожи кулі за вільності цівого світа, а в тім тиж и Польски достав кілька військових медалі.

Але што з того - як ся вернув в 1946 р. до своїх Полян, то з його цівої газдівки зоставо лем камін з підмурівки , на котрі стоява його великим висивком поставлена в тридцетих роках по комасації поля в Полянах, нова мешкансько-господарська під єдним дахом хиж.

Не биво тиж дорогої му жени и улюблених діточок, ко-тром ту віна не лишила ани кавальчика з іх даху над голову, ани горсточки дакого зерна, ани єдной хоць би дакой маленької бандурочки, не гварючи юж о худобу, котру тиж вшитку віна ім забрава.

Та жеби ратувати діти и себе од говоду и ховоду, то жена з дітми нашли ся аж на україні. Там тиж початково не биво ім легко, бо там тиж тата нещасна віна лишила по собі барз велики знищеня.

И так тот Иван Брашко як пришов на своє обисця в „Ку-знянци ” в Полянах, то сой сів на свій камін підмурівковий и гірко заплакав. Бо хибалъ цівий час кади ся знаходив в най-тяжких воєнних обстановинах, то му не биво так барз тяжко, як тепер сідячи на спалениску своєї хижі.

Бо ябиво не пвакати, як не биво жени з дітми, не биво з так великим його трудом поставленої нової достатньої хижі и ния а нич з його маєтку, котрого в поті чева през кілька-надцет років ся дорабляв.

И хоць били в Полянах близки му люде, котри го потішали, то жаль з серця му нияк не одходив. Од никого не мав жадной найменьшої помочи, бо спомнени близки му люде в Полянах тиж втоди в свої повоєнні велики бідности не мали чим го спомочи. Нияк тиж го не спомогла місцева військова влада, лем ищи яко на вояка Андерса неприхильним оком позерава. То йому ту товди жити як ся вернув з воїни до Полян биво барз а барз тяжко. Можна биво би з того написати велику інтересуючу книжку, лем же нее кому тим ся заняти, бо як то о так барз на віні засвуженім чловеку писати, як він такийничий лемко.

.21. *XII* 1946

Ministerstwo Obrony Narodowej Departament Poboru i Uzupelnienia	Nr. 16350/14 A.P.
Zaświadczenie demobilizacyjne	
zaświadczenie, že lelu... rzeszyscie się w... od dnia ... do dnia ... na stanowisku ... do dnia ... 1946 r. na stanowisku ...	BRASZKO Iwan roczn. 1900 Wojска Polskiego 1939 r. do dnia 1945 r. od dnia 15. VII. 1946 r. Woj. K. P. R. P. 1946 r. na stanowisku ...
Wymienionego zwalnia się do rezerwy na podstawie rozkazu Naczelnego Dowódcy Wojска Polskiego Nr. 0181 z dnia 18 sierpnia 1945 r. skierowanej się do m. ... Pola... polu... Krosno ...	
Zaświadczenie to wydano celu przedłożenia Rejonowej Komendzie Uzupelnienia w ... Krosno ... według miejsca zamieszkania	
KIEROWNIK KANCELARI	PRZEWODNICZĄCY KOMISJI

Zam. Nr. 320 - 9.1946 - 10 000 szt. - Druk. Gub. Nauk. Druk.

Брашко як міг так в своїх рідних Полянах жив. Рано ставав и брав корову, котрой ся доховав од телятка купленого од добрих люді и ишов з ньом на поле жеби єй попасті. А як ся вернув з поля, товди ся брав за готовління дакого ідженя. А потім треба биво ити ково сіна робити або ково того кус зерна, котрого на свої потреби тівко міг, то сіяв, або дашто інше ишов робити з думков, же му ся удаст даяк назад до Полян спровадити жену з дітми.

Але роки минали, а з тим и здоровля што раз му барже піду падаво, а и жені з дітми в тамтих часах якоси трудно бивовернути до рідного сева. Товди приіхав з України до Полян Брашків жять Ярослав Козак і взяв Брашка до себе на Україну и там до тепер в селі Остапе Підволочиського району при дівці Анні и жятю живе.

Лем же жена, котра тиж там жива, перед кільканадцетома роками одиша до вічності - дай і Господи Боже небо. А и Брашкове здоровля од пару років барз підвє по перейдені тяжкі внутрішні операці. То и зото теперішня Брашкова ста-ріст єст барз тяжка.

До сповненя того опису тиж хоц в пару словах треба и того додати, же тата богохвальна предобра людина Брашко причинився в повоєнних роках в одбудові зо знищення полянської церкви.

Но и на конец того короткого опису хочеме вам наш сусіде Брашку написати, же люде, котри ту Вас на Лемківщині знают, о Ваших воєнних заслугах не забудут и будут ся старати, жеби памят о Вас нигда не загиба. А предохрій Господ Бог най Вас і Ціву Вашу Родину бвагословит вшитким найліпшим.

Написано бесідом сева Полян-Крампни
Танька и Гриц Бованко
сево Поляни

Łyżnik ze zbiorów Muzeum w Zyndranowej

Лінден, Ню Джерзи США , весна 1996р.

До 50 років страшного пережиття.

Мам юж 82 рокы жытia, юж єм старушок, але ищи ся тримам на тоты рокы дос добрі. А памятам ищи вшытко з мого жытia од дітиньства, якє было подібне до інших моих ровесників на Лемківщині но і в моім ріднім селі Зындронові. Дуже моих приятелів, окреме рідносельчан просят мене, штобым хоц кус описав мої пережытia, подібні як то зробив Роман Хомяк в своїй книжечці „Наш лемківский лъос”. Шырше писати юж не чую ся на силах, але кус єм зачав раз в ночи в сына, бом не годен быв спати. Лем і писатим не міг, бо коли єм згадав того горе і терпіння по війні, пак выгнаня - то мі очи сзызы заляли. Тогда єм перестав, а тепер другим разом беру до руки перо і прібую. Але жаль зас приходит, коли роздумую, як міг єм того вытрамати і пережыти, чого і за што мене і других поневірвали і мордували. То лем Ісуса погане так мордували, лем же Він мав Божу силу, а мы звычайны люде.

Били нас в страшный способ. З початку крічав єм внебоголосы, а потім юж не боліло, лем чути было, же бют. І тівко іх было, то кождый ишов бити, копати „бандеровца”, якого я на свої очи не видів. А били, жебы ся признати де мам зброю, де банда. Тівко іх было на УБ в Мейсцу Пястовім, то єден бив за брата, другий за тата, а третій за родину же му деси спалили. В папірю писали, же ня з ліса забрали, же ня там зімали, а они ня од хыжы взяли, де єм жыв з родинов в Завадци Риманівски.

Смотрив єм на них і думав єм, же мают подібны мундуры як я єм мав, колим служыв в Польском войску. Мою службу войскову одбывав єм в Чешині в 4-тім полку стрільців підгальянських в плютоні саперів. Там зо мнов в роках 1934-36 служили наши лемкы : зо Завадкы Фицьо Нівчик, Асафат Міськів, зо Зындроновы Штефан Щербів / Федош /, зо Шклар Тиньо / імена не памятам /, од Санока Мельник і дуже інших . В 1939 році покликали мене і других на війну з німцями. Взяли нас до плену і удало ся мі втечи.

Вертам зас до мордерців з УБ в Мейсцу Пястовім і Коросні. Мене взяли 7. січня 1947 року. Зима была остра. Морозы, а я в півниці без вікон і било мі „горячо”. По пару днях

на очи юж ём майже нич не видів і не знав ём хто ня бив і катував. По двох тыжнях пришов о 11-ті в ночі офіцер і вчитав вырок, же в імені уряду і державы має право за мої злочини видати на мене кару смерти, если ся тот остатні раз не признаам, Сказав, што мае чорне на білім што підписав шовтыс і його сестра Марія. Я одповів, же ём з никым не мав жадной ворожой співки і жадной „банды” не знам. Тогда офіцер казав ищи раз ня звязати і „добіць сукінсина”. Звязали ня і дали мі руки на колы, жем вісів як паця до опаланя і зачали зас бити. Лем же я юж не борычав, бо не чув ём болю. Тогда єден повів : „Я му догодзе”. Пішов по желізо і вложыв до пеца. Не знам яке то было желізо, бом не видів, але як мі до заду пхав, то юж ём борычав. А пак як били то юж не знам, лем пришли над раном зачали на тягати за ноги горі сходами. Памятам, же на третім східци моя голова вдарила по твердім і я ём закрічав. Тогда єден до другого повів : „К-ва его маць, то он еще живе” і дав му штоси, жебы ня вдарив, а тот другий одмовив і не одобрав мі жыття. Видно мав в собі кус людского зрозуміння. Зняли мі з ніг мотуз і зохабили на сходах, а я ся підтягнув до вікна. Сніг на ня задував і зробило мі ся кус легше.

То было в тот сам ден, як жена Ксения пришла с Поляком Франком Клечинським, нашим знайомым родом з Гуты Поляньской. В тім часі офіцера ищи не было, а Клечинський ся звідує : „Чи ту єст Піліп Стефан ? ” . Они повідауют, же не знают такого назиска, а в тім часі акурат надходит офіцер. Клечинський показав якысу легітимацію і офіцер перед ним засалютував. Тогда Франек повів, же пришов до пана Піліпа, а його жена ма документ, же віннич не виден і попросив, жебы ня выпустили . Офіцер одповів : „юж за пузъно”, а коли єден зо стражників шепнув му на ухо : „еще живе”, обіцяв ня за пару дни выпустити. Жена попросила о моі лахы, передала мі іджыня і з Клечинським пішла домів. Коли дома розвязали моі лахы звинуты в клубок, то были там лем самы стрямбы.

Убовці дали якысого чоловіка, жебы смарував моі раны і збите тіло смаром, який барз смердів, якбы зопсутыма рыбами. Через тыжден ня смарували, „лікували”, а потім ня одвезли на УБ до Коросна. Там ём сидів зо старшыма мужчинами. Памятам, же серед них быв якысый офіцер і ксьондз, котры ся сперали на вірах. Войсковый гварив, же Бога неє, а ксьондз му пояснював свое

Мене по тыжњови пустили домів. Трафила мі ся фурманка, же до Тырстяной ём ся привіз, а одталь ледво ём в ночі домів дішов. Потому приходив ня лікувати Владек Штельманхів / Юровский / з Тильовы. Смарував ня, бо мі раны текли, а він ся кус на лікуваню знав, бо в войску быв при дохторі. Моя жена юж повеселіла і оповідала як барз плакала по ночах, а єдного разу мала такый сон, же пришла до ньюй жінка в білім яснім одягу і повідат : „Не плач, не плач, бо твій муж верне, лем ся моль до Бога широ о змилуваня ” . Жінка счезла, а жена мала міцнішу надію, же певно ищи жую і же може ся верну. Пішла і до шовтыса, жебы даку поміч дав, а він ёй одповів : „Шкода старань і надії, бо ты го бівшне не увидиш ” . Але по тім сні жена не тратила надії, ходила з Клечинським, де лем могла но і выходила.

Я николи не думав, же ищи буду видів білый світ, але Господ дав ласку того вшытко перенести. И все ём думав, як бы то выїхати з того краю, з Польши, де мене так страшно мучили.

Штобы то вшытко шырше і докладнішше описати, то треба бы мати дуже часу і ліпшой здібности. А я чловек невченый, тай дякую Богу, жем пережыв і жем міг выїхати в світ, де жую.

Ліпше юж , як мої діти ці внуки англіками або американцями, якби в Польщі мали быти поляками. Може даколи, як ищи по жую, то напишу веце.

Штефан Пилип

Од редакцii :

Колегы автора з часу служби військової Штефан Федоши / Щербів / і Асафам Петрик / Міськів / зо Зындронови юж давно померли на Україні. О Німчику зо Завадки, Тиню зо Шкляр и Мельнику од Санока редакцiя не зна. Як чуєме од люди з ix сел i сторiн, то правдоподiбно не живуть, а вишyтки згаданы были переселены на Украiну.

Paweł Stefanowski

Łemkowie

Z perspektywy pięciu lat zachodzących w Polsce przemian, mimo wielu zmian rządowych, problem krzywd łemkowskich pisanych komunistycznym bagnetem nie został nawet tknięty. Wszystko prawie pozostaje jak dawniej – wojskowa akcja „Wisła”, złodziejski dekret z 27 lipca 1949 r., który jednym zamachem pozbawił wysiedlonych Łemków ojcowizny - niezbywalnego prawa do hipotecznego, wieczystego mienia. Ten akt bezprawia trwa nienaruszony nadal. Bo trzeba pamiętać, że Łemkowie są odwiecznymi mieszkańcami i obywatelami dawnej Rzeczypospolitej Polskiej. Legitymuje się bez wyjątku polskim dowodem osobistym, który upoważnia ich do równych praw konstytucyjnych.

Jak mniejszość narodowa mają jakby dwie ojczyzny. Polska jest Wielką Ojczyzną, a do Małej, zwanej Łemkownią lub regionem łemkowskim w Polsce, jako całość, prawa nie mają z powodu państwowego czy rządowego, dokonanego na tym żywym organizmie, bezprawia o zabarwieniu politycznym i ekonomiczno-kulturalnym. Z tą prawdą o Łemkach w Polsce pragnę podzielić się ze społeczością polską, z Polakami.

Dlaczego tak jednoznacznie formuuję ten problem?

Dlatego mianowicie, bo mimo naszych łemkowskich obywatelskich wielokrotnych prośb i działań opartych o filozofię bezkonfliktowych zachowań i czynów wobec bliźnich i ojczyzny - „... nie czynić drugiemu co nam nie miłe”..., sformułowanych w różnych naszych prośbach i petycjach skierowanych do najwyższych władz państwowych RP, poczynając od 1989 r., do dziś nie oddano żadnemu Łemkowi w Polsce ani kawałka lasu zabranego 1949 r. w drodze przemocy na rzecz Skarbu Państwa.

W świetle międzynarodowego demokratycznego statusu prawnego o niezbywalnym prawie do ojcowizny zapisanej w ksiegach wieczystych nie do pomyślenia jest taki stan rzeczy, jaki ma miejsce do dziś jeszcze w RP w odniesieniu do obywateli polskich pochodzenia łemkowskiego. Tego inaczej nie da się nazwać, jak tylko aktem dyskryminacji łemkowskiej- rusińskiej mniejszości narodowej w Polsce.

Spojrzymy na ten problem rozsądnie, ale z punktu widzenia chrześcijańskiej uczciwości wielkiego narodu do małego narodu, który już z natury, jako mniejszość, jest w trudniej sytuacji. W odniesieniu do Łemków ta mniejszość ma się w przybliżeniu tak. Wysiedlono ok. 75 tys. osób. W oparciu o etno -

sociologiczne badania (z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego) przeprowadzone w 1968 r., obejmujące Łemków pochodzących ze wsi Bielanka mogą stwierdzić, że ogólny przyrost tej ludności był czterokrotny w porównaniu z rokiem 1947. Porównawcze badania dwu sąsiadujących z Bielanką wsi - Łosia i Kunkowej oraz z odległą Komańczą wskazują, że przyrost ludności łemkowskiej w Polsce w latach 1947-1968 był ok. dwu i półkrotny.

Moglibyśmy przyjąć, pomijając dość liczne rodziny mieszane (polsko-łemkowskie), że Łemków w Polsce jest ok. 300-350 tys. Jest to zatem niespełna 1% ogółu ludności Polski.

Jest to więc „wielka” mniejszość narodowa, nie stanowiąca żadnego zagrożenia dla większości „panującej” - narodu polskiego.

W naszym regionie (województwo nowosądeckie i krośnieńskie) jest nas Łemków zaledwie kilkanaście tysięcy. Pozostała część jest rozsiana po całej Polsce, szczególnie zaś w województwach zachodnich i północnych. Taki stan rzeczy jest wybitnie niekorzystny dla Łemków w Polsce i ich tradycyjnej kultury ludowej, jako mniejszości narodowej pozbawionej państwowego prawa obywatelskiego i ludzkiego - prawa do wieczystej własności - do ojcowizny.

„Nie naprawisz krzywdy, krzywdą...”, to motto działania Obywatelskiego Kręgu Łemków (OKŁ), jako Ogólnopolskiego Ruchu Demokratycznego Kręgu Łemków w Polsce „Hospodar” (RDKŁ), którego Biuro Główne znajduje się w Bielance, gmina Gorlice.

„...rozdarci na wschód i zachód, dzielą los jesiennych liści...”

Tak pesymistycznie napisał współczesny poeta o dzisiejszej sytuacji Łemków. Prawdopodobnie już nigdy układ kulturowy (sytuacja) Łemków nie wróci nawet do przybliżonego stanu sprzed wysiedlenia czyli sprzed 50 lat. Przez te lata w odniesieniu do Łemków kształtowano złowrogą opinię publiczną.

Komunistyczne stosunki w Polsce pozostawiły bolesne piętno na tym narodzie, wysiedlonym z przemocą do ojcowizny na sąsiadnią Ukrainę i Ziemię Odzyskane Polski. Stało się tak nie w czasie wojny, ale już po II wojnie światowej. Tak w Polsce, jak i na Ukrainie Łemkowie zostali rozsiani na dużym terenie, pojedynczymi rodzinami lub po dwie, trzy rodziny. Z tą tylko różnicą, że w Polsce osiedlano ich tylko we wsiach i w PGR-ach, a na Ukrainie wielu Łemków zamieszkało od razu w miastach (lata 1945-46).

Akcja „Wisła” ostatecznie ogołocono Łemkowszczyznę z niezastąpionych do dziś, odwiecznych - autochtonicznych gospodarzy tego górskego, terenu z

Rusinów - Łemków. Jednak nie o celach i metodach wysiedlania i osiedlania Łemków pragnę tu mówić.

Uważam, że obecnie najlepszą postawą Łemków, co do zrobionych im wtedy krzywd, jest zachować w pamięci, ale wybaczyć, świadomie, po chrześcijański i z konieczności. Nie jest to tylko mój pogląd. Reprezentuje go również łemkowska polityczno-ekonomiczno - kulturalna partia - Rusiński Demokratyczny Kraj Łemków w Polsce „Hospodar”, która swój program działania osadziła mocno na bezkonfliktowości działania, a co za tym idzie, nie naprawiana naszych krzywd krzywdami innych. Konflikt rodzi nowy konflikt, a krzywdzenie kogokolwiek nie jest godne Człowieka (z dużej litery). Jest to moja filozofia życia: kochać pielęgnować swoje, ale też szanować cudze!

Jako etnograf pozwolę sobie w tym miejscu na dygresję, że zjawiska kulturowe należy rozpatrywać najpierw jako ogólnoludzkie, potem jako narodowe, regionalne, a nawet jako osobiste - pojedynczych Ludzi (także z dużej litery).

Tego typu poglądu ułatwiają współżycie ludziom, grup społecznych, narodów.

Cały czas mam na myśli współżycie narodu z mniejszościami narodowymi w danym państwie. Rusini - Łemkowie w Polsce byli i są mniejszością narodową, tylko, że sponiewierana przez określone stosunki polityczno-gospodarcze i kulturalne. Problem łemkowski w Polsce jest otwarty na ogół znany. Mamy nadzieję, że rodzące się stosunki demokratyczne w Polsce pozwolą Łemkom odzyskać równe prawa obywatelskie. Formującą się demokracja rodzi także niepokoje co do zwrotu zagrabinego mienia nie tylko u Łemków, ale i w dużej części społeczności polskiej. W odniesieniu do Łemków ma to nieco inny wymiar, nieco szerszy niż u Polaków. Bo też skąd mają czerpać Łemkowie optymizm, że Polska stanie się dla nich wreszcie sprawiedliwa ojczyzna? Przyszłość pokaże, czy niepokoje te były uzasadnione.

Wróćmy do naszego regionu. Poczytając od 1956 r. na teren dzisiejszych dwóch województw (nowosądeckiego i krośnieńskiego) wróciło z wysiedlenia zaledwie kilkanaście tysięcy Łemków, co stanowi mniej niż 10% ogólnej liczby (około 300 tys.) ludności łemkowskiej w Polsce.

Kiedyś Łemkowie byli przeważnie rolnikami. Spośród nich niewielka liczba osób zajmowała się rzemiosłem, opartym o drewno. Rozwinięty był też handel „mazią” - smarami do sprzętu rolniczego i wzorów. Rzemiosło to szczególnie dobrze rozwinęło się w dawnym powiecie gorlickim (Nowica, Leszczyny, Bielanka, Łosie i inne). Druciarze „panowali” na tzw. Szlachtowskiej Rusi (Jaworki, Szlachtowa, Biała i Czarna Woda, daw. Pow. Nowy Targ).

Od tamtych powrotów minęło już sporo czasu, ponad 35 lat. Pomijam czas odbudowy i postawienia nowych gospodarstw po powrocie wspomnianych wyżej Łemków na ojcowiznę. Wielu z nich pobudowało piękne, duże gospodarstwa. Chciałbym natomiast uchylić rąbka prawdy i przybliżyć stan kultury duchowej Łemków, choć jest to szeroki i oddzielny temat poznawczy.

Jak wiadomo, kultura każdego narodu składa się z dwóch podstawowych dziedzin - kultury materialnej i kultury duchowej. Łemkowie na przestrzeni wieków stworzyli własną kulturę w obu wspomnianych dziedzinach w skali dużego narodu. Ma ona swoje odzwierciedlenie w pracach naukowych w Polsce, Słowacji, Czechach, na Ukrainie, a nawet w USA i Kanadzie.

Łemkowie wykształcali swój własny styl w budownictwie (świeckim i sakralnym), w stroju ludowym, w malarstwie i sztuce rzeźbiarskiej. Mają własne pieśni, tańce ludowe, swoją melodykę i rytmikę w muzyce, mają też swoich wielkich uczonych, znakomitych twórców kultury, a nawet własnych polityków.

Szczególnie w nauce polskiej mówi się wyraźnie o łemkowskich cerkwiach, ikonach, chatach, kapliczkach, krzyżach przydrożnych.

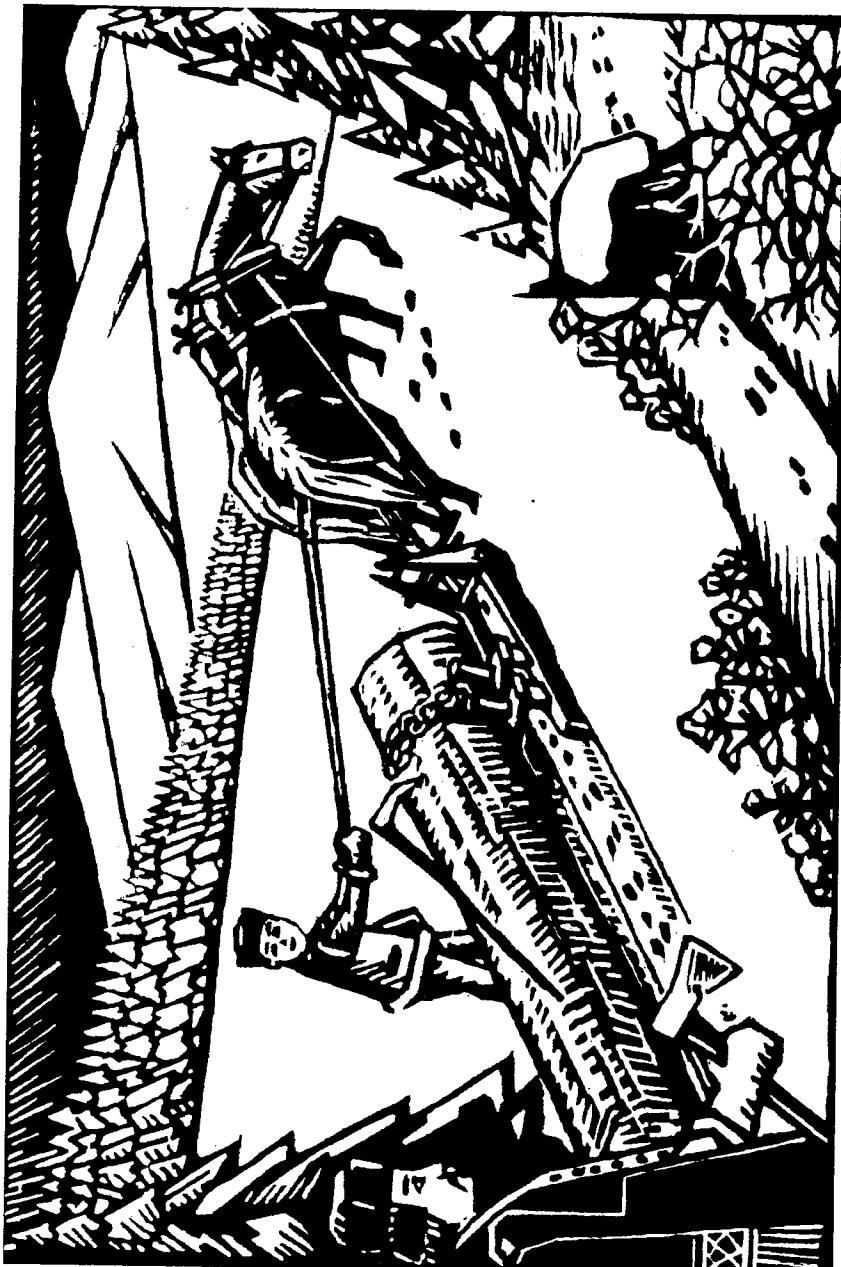
Łemkowskie budownictwo drewniane stało się już egzotyką turystyczną dla zagranicy i nie tylko. Niestety, w przewodnikach turystycznych po regionie łemkowskim pisze się jeszcze czyste bzdury o pochodzeniu Łemków i ich kulturze. Jest to zresztą grzech ogólnopolski: nie umiemy wyeksponować i rozsławić kultury narodowej w jej odcieniach i niuansach.

Koniecznie muszę wspomnieć, m.in. dla pocieszenia polskich serc, o psychice i mentalności obecnych Łemków w Polsce, choć prosi się o tym mówić w przekroju pokoleń. Jest to jednak dość szeroki i delikatny temat.

Z moich dotychczasowych badań i spostrzeżeń wynika, że mentalność państwową, osobistą, a nawet kulturową nowego łemkowskiego pokolenia w Polsce jest polska. Obecnie Łemkowie w Polsce w przekroju pokoleniowym, są bardzo różni pod wieloma względami, a m.in., co do zachowania tradycji, wiedzy historycznej, poczucia narodowego, co do psychiki i mentalności.

Jeśli tak jest, to powstaje pytanie, czy współcześni Łemkowie godni będą swych przodków, wspaniałych także w swej uczciwości dla świata zewnętrznego, czy potrafią odnaleźć w sobie najpiękniejsze wartości ludzkie i twórcze siły do dźwigania i rozwoju kultury swoich przodków?

*Przewodniczący
RDŁ w Polsce „Hospodar”
Paweł Stefanowski*

Legenda o Karpatach -- grafika Cezarego Madziennego

Жарты

В суді

Судя: Ви жінко барз славні ся показали же сте затримали того рабуся, але ці сте мусіли го аж так не полюдски збити?

Жінка. Пане судя! Як я могла знати, же я бью злодія, як я цілу ніч чатувала на свого мужа.

Оскаржений не хоче призвати ся до крадежі, хоць єст двух свідків, котри віділи як він крав.

На свою оборону він повідат: Високий Суде, я можу привести двадцетох свідків, котри не виділи той крадежі, о яку ня оскаржают.

В школі

Учителька: Евцю, чом ти не була вчера в школі?

Учениця: Бо прошу пані в нас були вчера хрестини.

Учителька: Та тві нянько юж три роки в Гамеріци!

Учениця: Так, але нянько до мами часто пишут.....

В другі клясі учителька веде лекцію з природи о котах.

Мала Ганя звідує ся учительки одкале берут ся мали котята?

Учителька одповідат, же родятся так само як мали діти.

Ганя заперечат: Прошу пані, діти ся не родят, діти купує ся в шпитали. Як былам в своїй мами то відіlam барз дуже

малих діти до купліня – моя мама купила юж шіст сестричок.

Учителька звідує ся: А што Ганю дорожше, дівчата ца хлопчикса?

Ганя одповідат: Ясне же дівчата!

Не витримус Петрусь: То чом Ганю твоя мама накупила так дуже дівчат, як дівчата дорожши?

Кум с Кумом

1-ый Кум : Гей куме! Та де tota дорога ide?

2-ый Кум : Та нигде не ide. Отколи ем ся родив то tota ту была, ту єст и ту буде. Мы оба помреме а она ту зостане и нигде не піде.

1-ый Кум : Куме, знаєте же в тих яйцах што Вы мі продали лем сами курята были?

2-ый Кум : А што Вы куме хцете, жеби з яйца телята ся вилягли?

Продав Кум Гриц Кумови Васильови старого худого коня, же тот сой го поправит ліпшом кормов і потім ліпше го продаст.

За місяц приходить Кум Василь до Гриця і повідат: Куме tot kіn што єм го од Вас купив та вчера здох.

А Кум Гриц на то: та в мене він того николи не робив...

Небесны знаки

Каждому з нас приділений небесный знак. На осін і початок зими припадают: Скорпіон, Стрілец і Козел.

Скорпіон

Хто ся народив під tym знаком, буде любленый через люди. Буде тихий і спокійний, але як медвід барз гнівливый. Мусит стеричі ся на великих водах. Буде барз щасливый і любленый через родичів. Перебуде щасливо тяжкы хоробы, але в остатніх роках свого житя буде тішити ся великым здоровльом. Буде жити щасльво зо свойов женов. Вшытки кольоры для нього щасливы, крім чорного.

Стрілец

Хто ся народив під tym знаком, буде мав гарде лице, добру вымову і буде веселый. Вшытко што буде мати в житю, осягне сам, не буде зобовязаный никому до вдячности. Має щастя во вшыткых кольорах, крім чорного.

Козел

Хто ся народив під tym знаком, буде солодкий в бісіді, румяного лица. Буде дуже обіцовати, а мало давати. Буде мати щастя во вшыткім не дбаючи при тім о справедливый дохід. Пережые своіх братів, з котрима буде жити в велиki незгоді. Має щастя во вшыткых кольорах, крім чорного.

Очі

Очі, це зеркало душі. Бажаючи пізнати характер якогось чоловіка, треба звернути увагу на краску, на форму і на вираз очей.

Чорні очі зі сталевим полиском мають енергічні люди, працьовіті, сильної воді.

Блакитні очі є признаком добродушності, згідливості і помірковання в уживанні життя.

Сиві очі є признаком великої доброти, чесноти, вразливості і скромності. Люди зі сивими очима важаться порушити чужу річ, хіба в крайній нужді.

Зеленковаті, сірі очі мають люди релігійні, веселі і люди вірні.

Ясно сірі очі мають дуже добре і щирі люди.

Чорні очі при густих бровах характеризують захаланих, заздрісних, мстивих і ніколи незадоволених людей.

Широко отворені круглі очі мають лініві, неправдомовні люди та розпусники.

Поздовжні очі характеризують розум. Дуже вузькі очі, з гострим подлягом мають люди заздрісні, немилосердні, без серця.

Прижмурені очі мають люди розуму і знання життя. Слухені в долину очі характеризують стидливих, працьовитих людей, часом не розвинених умово. Піднесені вгору очі є признаком учених.

Очі без полиску, прикриті напів повіками характеризують утомлених людей; у молодих говорять про пересит. Деколи є признаком невилічимої недуги.

Темні, малі прижмурені очі, з острим поглядом, говорять про заздрість. Отворені, поздовжні кутики очей характеризують розпусту. Дуже широко отворені очі характеризують дивацький характер, склонний до божевільних вибриків.

Нерухомий погляд мають люди без милосердя, дики. Блудний погляд мають розсіяні. Набіглі кровю очі є признаком лихих, немилосердних людей. Мягкий, пестеливий погляд отворених очей є цікавою шляхотніх людей. Острій колючий погляд мають люди скріз, зі злими намірами. Імливі очі говорять про ненормальний стан, або про надужиття напитків.

/•/

Spis treści – Зміст

Шановны і Дорогы Читачи „Загороды”	3
Дороги Чытачи– Е. Дзядош	4
Wspólnym wysiłkiem– A. Bata	10
Рідный Край– М. Буряк	12
Пісня <i>A ты дячку учени</i>	13
Лемківска Поетычна Осін «96– П. Мурянка	17
З народной мудрости	23
До выгнаных– W. Graban	24
1945 рік– В. Барна	25
Календар– Kalendarz.. 1997	26-27
Епископ Адам– П Стефановський	28
Дай Боже– П. Стефановський	29
5-те Ювілейне Русаля– Петро Лем	30
Повідомляют Лемкы з Гожова	34
Кус о Полянах тих при Крампні и о Ивані Брашку – Т. і Г. Бованко	35
До 50 років страшного пережитя– Штефан Пилип	39
Łemkowie– P. Stefanowski	43
Жарты і ворожбы	48-49

Редакція поміщат матеріалы написаны на діалекті в оригінальні формі.

КУЛЬТУРА, ІСТОРІЯ І ПАМЯТКИ ЛЕМКІВ В ПОЛЬЩІ
KULTURA, HISTORIA I ZABYTKI JEMKYW W POLSCE

ЗАГОРОДА ZAHORODA

KWARTALNIK TOWARZYSTWA NA RZECZ ROZWOJU
MUZEUM KULTURY ŁEMKOWSKIEJ W ZYNDRANOWEJ

Wydaje: Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej

Выдає: Музей Лемківської Культури в Зындранові

Redaguje zespół redakcyjny z pomocą autorów-korespondentów

Редактує редакційний колектив з помочом авторів-кореспондентів

Adres redakcji: TOWARZYSTWO MUZEALNE W ZYNDRANOWEJ
38 - 454 TYLAWA woj. KROSNO

Należność za kwartalnik oraz pomoc i dary dla muzeum

prosimy przesyłać na konto:

NR 937322 - 1922 - 2711 - 1, Bank Spółdzielczy w Dukli.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo
skracania materiałów oraz używania własnych tytułów.

Redakcja nie utożsamia się z poglądami reprezentowanymi przez autorów
zamieszczonych materiałów

Opracowanie komputerowe okładki i łamanie ARP Krosno, grudzień '96

OD 1996 r. KWARTALNIK DOTUJE
MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI